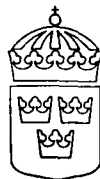

Regeringens proposition

1988/89:54

om ändring av beskattningen av vissa
livräntor

Prop.
1988/89:54

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 27 oktober 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Odd Engström

Propositionens huvudsakliga innehåll

Beskattningen av livräntor som utbetalats under åren 1976–1985 enligt
lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller anslutande författningar
har blivit för hög för uppskattningsvis 24 000 livräntemottagare.

I propositionen föreslås att de lokala skattemyndigheterna ges befogen-
het att rätta de felaktiga beskattningarna.

Förslag till

Lag om ändring av beskattningen av vissa livräntor

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller i fråga om livränta som utges enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utges enligt annan författning och som har bestämts eller utbetalats av riksförsäkringsverket under åren 1976–1985.

2 § Har taxering blivit för hög till följd av att den skattskyldige taxerats för sådan del av livräntan som rätteligen är skattefri, får den lokala skattemyndigheten besluta om ändring av taxeringen.

3 § Ändring av taxeringen skall göras med ledning av de uppgifter rörande taxeringen som enligt 68 § taxeringslagen (1956:623) har antecknats i skattelängd eller motsvarande och självdeklarationen, om den finns bevarad.

4 § Den lokala skattemyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsrätten av den skattskyldige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 27 oktober 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sigurd-
sen, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Bodström, Dahl, R. Carlsson, Hell-
ström, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist,
Thalén, Engström, Freivalds, Wallström

Föredragande: statsrådet Engström

Proposition om ändring av beskattningen av vissa livräntor

1 Inledning

Av en dom från regeringsrätten år 1986 följer att livränta som avser förfluten tid och som har betalats ut enligt lagen (1954:243) om yrkesska-
deförsäkring eller anslutande författningar i många fall har beskattats till
högre belopp än som faktiskt är skattepliktigt.

Riksskatteverket (RSV) har i en skrivelse till regeringen den 19 oktober
1988 lämnat förslag om hur man bör rätta de felaktiga beskattningarna.

Förslaget har lämnats efter samråd med riksförsäkringsverket och vissa
lokala skattemyndigheter.

Regeringen beslutade den 20 oktober 1988 att inhämta lagrådets yttran-
de över det lagförslag som upprättats inom finansdepartementet på grund-
val av riksskatteverkets skrivelse. Förslaget bör fogas till protokollet i detta
ärende som *bilaga 1*.

Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet som *bilaga 2*. Jag godtar
lagrådets förslag till ändringar i det remitterade förslaget. Lagrådets
granskning har också lett till vissa redaktionella ändringar i lagtexten.

2 Överväganden och förslag

Mitt förslag: De lokala skattemyndigheterna ges genom en särskild
lag befogenhet att rätta de taxeringar rörande livränta som blivit
felaktiga. Rättelse skall ske med ledning av uppgifterna i skatteläng-
den eller motsvarande och i förekommande fall självdeklarationen.
Rättelse får ske endast till den skattskyldiges förmån.

RSV:s förslag: Överensstämmer i det väsentliga med mitt.

Bakgrunden till mitt förslag: Enligt lagen (1954:243) om yrkesskade-
försäkring, YFL, utgår under vissa förutsättningar livränta. Denna lag ersat-
tes fr. o. m. den 1 juli 1977 av lagen (1976:380) om arbetsskade-
försäkring.

YFL gäller dock fortfarande i fråga om skada som har inträffat före den 1 juli 1977.

Även reglerna om beskattning av personskadelivräntor ändrades genom lagstiftning år 1977 (prop. 1976/77:50, SkU 19, rskr. 110, SFS 1977:41 – 43). Ändringen innebar att som skattepliktig intäkt skall tas upp endast den del av livräntan som utgör ersättning för förlorad inkomst av skattepliktig natur. Till den del livräntan avser ersättning för ideell skada, vårdkostnader o. d. skall den vara skattefri.

De nya beskattningsreglerna förutsatte således att det var möjligt att fastställa hur stor del av en livränta som avser inkomstförlust resp. ändamål som medför skattefrihet. Beträffande livräntor enligt lagen om arbetskadeförsäkring utgör detta inget problem eftersom dessa skall avse ersättning endast för inkomstförlust. Livräntor enligt YFL däremot kan ofta innefatta ersättning för exempelvis ideell skada.

För uppdelningen av livräntor enligt YFL i en skattepliktig och en skattefri del infördes en särskild schablonregel för beskattningen, punkt 1 andra stycket i övergångsbestämmelserna till lagen (1977:41) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370). Schablonregeln innebär att den skattefria delen av livräntan skall anses svara mot hälften av det till ett beskattningsår hänförliga livräntebeloppet. Skattefrihet medges dock högst för belopp som svarar mot hälften av det basbelopp som har fastställts för januari månad beskattningsåret. Regeln tillämpas fr. o. m. 1977 års taxering och gäller beträffande livräntor som utgår enligt YFL eller vissa författningar som bygger på YFL:s grunder.

Den utbetalning som först görs i anslutning till att ett beslut fattats om att livränta skall utgå avser i regel även förfluten tid, normalt flera år. Riksförsäkringsverket (RFV), som handlägger ärendena om yrkesskadeförsäkring, har tolkat de nämnda övergångsbestämmelserna på det sättet att som skattefritt av ett års utbetalningar har ansetts högst ett belopp som svarar mot halva basbeloppet för januari det året även om utbetalningarna avser livränta som hänför sig till flera år. RFV har för taxeringsåren 1977 – 1986 lämnat kontrolluppgifter i enlighet med detta.

Regeringsrätten har emellertid i en dom år 1986 (RÅ 1986 ref 97) klarlagt att övergångsbestämmelserna i stället skall tolkas så att ett retroaktivt utbetalt belopp skall fördelas på det antal år som beloppet belöper på och att den skattefria delen av livräntan skall beräknas för varje år för sig.

RFV har uppskattat att den tidigare tolkningen av beskattningsreglerna lett till att den skattepliktiga delen angetts till för högt belopp på ca 24 000 kontrolluppgifter som lämnats för taxeringsåren 1977 – 1986.

Det felaktiga skatteuttag som skett till följd av de felaktiga kontrolluppgifterna har RSV i sin tur grovt uppskattat till 80 – 110 milj. kr. inkl. ränta på de återbetalade beloppen. RSV har i sin skrivelse till regeringen redovisat och tagit ställning till olika möjligheter att rätta taxeringarna.

Skälen för mitt förslag: Enligt min mening bör man från det allmännas sida se till att rättelse sker för samtliga livräntemottagare som mot den nu redovisade bakgrunden fått en för hög beskattning.

I lagrådsremissen redovisades regler om möjligheterna att rätta felaktiga taxeringar [rättelse enligt 72 a § taxeringslagen (1956:623), TL, besvär i

särskild ordning enligt 100 § första stycket 1 samma lag samt resning enligt bestämmelsen i 11 kap. 11 § regeringsformen].

Ett domstolsförfarande skulle med hänsyn till det stora antal ärenden som det här är fråga om bli tids- och resurskrävande. Samtidigt är frågorna numera av en enkel beskaffenhet i rättsligt hänseende. Att i någon form belasta domstolarna med rättelsefrågan bör därför om möjligt undvikas.

Ett snabbare och mera praktiskt rättelseförfarande kommer till stånd om skattemyndigheterna tar hand om hela handläggningen. Slutsatsen i lagrådsremissen blev därför att man genom lag borde öppna möjligheter till ett särskilt rättelseförfarande. Lagrådet har i sitt yttrande kommit till samma slutsats.

Genom den nämnda föreskriften om särskild besvärsmöjlighet i 100 § TL tillämpas redan nu en ordning som innebär en möjlighet till ändring av en taxering inom fem år från taxeringsåret. Vidare finns i 72 a § TL bestämmelser som ger bl. a. lokal skattemyndighet befogenhet att inom en begränsad tid genom ett rättelseförfarande korrigera felaktiga taxeringar på vissa särskilt angivna grunder. En ny lag om rättelse av de nu aktuella felaktiga taxeringarna skulle i någon mån knyta an till dessa förfaranden. Den skulle ha ett mycket begränsat tillämpningsområde och närmast kunna karaktäriseras som en för speciella fall avsedd utvidgning av de särskilda rättelsemöjligheter som redan finns på skatteområdet. I lagrådsremissen uttalades att en stor del av de feltaxeringar som en sådan lag skulle ta sikte på i och för sig också skulle kunna angripas med resning. Lagrådet har i anslutning till detta uttalande anfört att den omständigheten att regeringsrätten har ändrat en taxering emellertid, allmänt sett, inte utgör någon resningsgrund. Jag delar lagrådets principiella uppfattning i fråga om resningsinstitutets räckvidd. Uttalandet i lagrådsremissen tog närmast sikte på att konstatera att det beträffande taxeringsåren 1977–1982 inte finns något annat rättsmedel än resning. Att för de speciella fall som det här gäller skapa möjligheter för skattemyndigheterna att rätta till de skattskyldigas fördel är, som också lagrådet funnit, inte oförenligt med den nämnda föreskriften i 11 kap. 11 § regeringsformen.

Jag delar alltså RSV:s uppfattning att man bör ge lokal skattemyndighet till uppgift att rätta de felaktigheter i fråga om beskattningen av livräntor som nu har konstaterats. Detta utesluter inte att den enskilde själv söker rättelse hos domstol genom att anföra besvär i särskild ordning eller genom att ansöka om resning.

RSV har i sin skrivelse vidare redovisat resultatet av ett omfattande arbete som gjorts under våren 1988 för att försöka utforma någon typ av schablonregel för att åstadkomma rättelserna på ett enklare sätt än att tillämpa de materiella bestämmelser som annars gäller. Detta kunde vara motiverat för att minska de ganska betydande resurser som måste tas i anspråk vid en till alla delar fullständig genomgång av ärendena. Det har emellertid visat sig att man i så fall måste införa ett tämligen komplicerat regelsystem för att inte riskera att någon enskild blir underkompenserad. Jag ansluter mig därför till RSV:s uppfattning att rättelserna inte bör göras enligt någon av de prövade schablonmetoderna utan enligt normalt tillämpliga regler.

Rättelserna bör kunna göras efter de riktlinjer som RSV efter samråd med RFV har dragit upp. Dessa innebär i huvudsak följande.

RFV tar fram rättade kontrolluppgifter med det innehåll som RSV anser erforderligt för att genomföra rättelserna. De nya kontrolluppgifterna sänds därefter ut till de lokala skattemyndigheterna.

I de fall deklarationerna finns bevarade görs rättelser och omräkningar med utgångspunkt i dessa, dvs. på samma sätt som sker när t.ex. en domstol ändrar en taxering. Detta förfarande kan i vart fall tillämpas för de senare av de aktuella taxeringsåren. Deklarationer får nämligen enligt gällande gallringsbeslut utgallras först sex år efter taxeringsårets utgång. Finns deklarationer bevarade även för tidigare taxeringsår skall rättelse ske med utgångspunkt i dessa. I de fall deklarationerna inte finns bevarade bör rättelse ske med ledning av de uppgifter som finns i skattelängden eller, i fråga om taxeringsåren 1977 och 1978, inkomstlängden. En sådan rättelse kommer inte att bli lika exakt som när deklarationen finns eftersom skattelängden eller motsvarande inte innehåller samtliga deklarationsuppgifter. Av praktiska skäl måste emellertid ett sådant förfarande accepteras.

Rättelse får göras endast till den skattskyldiges förmån.

Vid återbetalningen av skatt gäller givetvis bestämmelserna i uppbörds-lagen (1953:272).

Den enskilde bör hos länsrätten få överklaga ett beslut om rättelse. Härvid bör allmänna förvaltningsregler gälla. Detta innebär bl.a. att ett beslut får överklagas inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

De bestämmelser i lag som behövs bör tas in i en särskild lag. Lagen bör med hänsyn till vad lagrådet har anfört benämnas lag om ändring av beskattningen av vissa livräntor.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till

lag om ändring av beskattningen av vissa livräntor.

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Förslag till

Lag om rättelse av beskattningen av vissa livräntor

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller i fråga om livränta som utges enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utges enligt annan författning och som bestämts av eller utbetalats av riksförsäkringsverket under åren 1976–1985.

2 § Har taxering blivit för hög till följd av att den skattskyldige taxerats för sådan del av livräntan som rätteligen är skattefri, får den lokala skattemyndigheten besluta om rättelse av taxeringen.

3 § Rättelse av taxeringen skall göras med ledning av de uppgifter rörande taxeringen som enligt 68 § taxeringslagen (1956:623) har antecknats i skattelängd eller motsvarande och självdeklarationen om den finns bevarad.

4 § Den lokala skattemyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsrätten av den enskilde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1988—10—26. Närvarande: f. d., regeringsrådet Bengt Wieslander, regeringsrådet Ulla Wadell, justitierådet Staffan Magnusson.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 20 oktober 1988 har regeringen på hemställan av statsrådet Kjell-Olof Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om rättelse av beskattningen av vissa livräntor.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessor Leif Nyström.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Syftet med lagrådsremissens förslag är att göra det möjligt att åstadkomma rättelse av vissa närmare angivna taxeringsbeslut. Möjligheten att åstadkomma rättelse med stöd av 72 a § taxeringslagen torde vara utesluten till följd av den tidsgräns som finns intagen i femte stycket av den paragrafen. Dessutom innehåller 72 a § taxeringslagen ett krav på att det skall vara fråga om en uppenbar felaktighet.

När det gäller möjligheten att angripa de ifrågavarande taxeringsbesluten genom besvär i särskild ordning enligt 100 § taxeringslagen bör observeras att den dom av regeringsrätten som åberopas i ärendet inte torde utgöra en sådan ny omständighet som avses i första stycket punkt 7 i det angivna lagrummet. Det kan också starkt ifrågasättas om taxeringsbesluten kan angripas med stöd av 100 § första stycket 1, där det talas om att någon har taxerats för inkomst som inte är av skattepliktig natur.

En annan möjlig utväg, om man vill uppnå rättelse, är enligt remissprotokollet att använda resningsinstitutet. Den omständigheten att regeringsrätten har ändrat en taxering utgör emellertid, allmänt sett, inte någon resningsgrund.

Det sagda innebär att en ny omprövningsmöjlighet måste tillskapas, om man med säkerhet vill uppnå det åsyftade resultatet. Den omprövning som det är fråga om kan beskrivas så, att man rättar till verkningarna av en rättstillämpning som inte har varit avsedd och som berör ett stort antal personer. Lagrådet delar den mening som har framförts i remissprotokollet att det inte kan anses föreligga något grundlagshinder mot att införa en sådan omprövningsmöjlighet.

Den nya omprövningsmöjligheten bör, som har föreslagits i lagrådsremissen, regleras i en särskild lag. När det gäller lagtexten anser lagrådet att man i stället för "rättelse" genomgående bör använda ordet "ändring".